

**ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗРОСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ**

Білик Р.С.

канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

Досліджено сучасні тенденції у розвитку виробництва високотехнологічної продукції в Україні. Обґрунтовано рекомендації щодо вирішення основних проблем підвищення її експортного потенціалу пов'язаних з недостатністю інвестиційного забезпечення, недосконалістю інноваційного розвитку та механізмів трансферу технологій.

У сучасних умовах глобального розвитку Україна відіграє незначну роль на світовому ринку науково-технічних досягнень. Це пов'язано з недостатнім рівнем її участі в експорті високотехнологічної продукції, в першу чергу, через невисоку ефективність діяльності національної науково-технічної та інноваційної сфери. Україна виробляє значно меншу частку наукомісткої продукції на світовому ринку, ніж її частка в світовому науково-технічному потенціалі.

Однією із головних причин такого становища є недостатні обсяги фінансування та недосконала його структура, що вимагає оптимізації. За останні роки на придбання нових матеріалізованих технологій витрачалось більше коштів, ніж на придбання нематеріалізованих (прав на патенти, ліцензії, промислові зразки і т.п.). Також, недосконаліми є державні механізми стимулювання та сприяння трансферу технологій. Недостатні результати пов'язані з слабкою дією ринкових конкурентних механізмів, що мають спонукати до створення та впровадження сучасних технологій та інновацій. Все це призводить до скорочення числа наукових та науково-

технічних працівників, ускладнює отримання економічної віддачі у вигляді завершених інноваційних розробок і пропозицій та їх реалізації у сферах вітчизняної економіки.

Розвиток високотехнологічних галузей стає визначальним для інтенсивного типу економічного відтворення, адже перехід на випуск високотехнологічної продукції супроводжується зниженням матеріало- та енергоємності виробництва, зростанням продуктивності праці і відповідно підвищенням конкурентоспроможності країни. Сьогодні беззаперечним є той факт, що високотехнологічне виробництво є головним фактором підвищення зайнятості населення та рівня заробітної плати, що у свою чергу обумовлено інтенсивним зростанням світового виробництва й обсягів експорту високотехнологічної продукції.

Особливості розвитку світової економіки, в умовах посилення глобальної конкуренції, через переорієнтацію виробництва на експорт високотехнологічної продукції зумовило зростання її обсягів на світовому ринку інновацій від 2 до 3 трлн. дол. США в рік, з яких близько 40% належить США, 30% – Японії, 16% – Німеччині и лише 0,1% – Україні. У той же час обмін науково-технологічними досягненнями за останнє десятиліття зріс більш як у десять разів і став самостійною сферою економічних відносин, здатною впливати на економічне зростання. Сім найбільш розвинених країн світу, що володіють 46 макротехнологіями з 50, контролюють 80% цього ринку.

Як показує світова практика, майже 80% усіх патентів і ліцензій на техніку, технології та ноу-хау знаходиться під контролем транснаціональних корпорацій. У загальному обсязі світових патентів нашій державі належить менше 1%. Водночас на Україну припадає 2,5% світового ринку зброї, що свідчить про її вагомий високотехнологічний потенціал. Наявність визнаних у світі наукових шкіл та позиціонування нашої держави на найрезонансніших напрямках світового науково-

технологічного розвитку створює передумови для активізації інтеграції у світовий ринок інновацій та вироблення власної стратегії поведінки.

Аналіз структурних трансформацій та технологічних перетворень в Україні доводять, що стан інноваційної активності, рівень впровадження інновацій, а також ступінь відтворення ринкового сегмента виготовленого інноваційного продукту залишаються недостатніми, щоб сформувати необхідні економічні передумови для реалізації кардинальних інноваційних перетворень у національній економіці. Враховуючи особливості перебігу інноваційних зрушень у період відновлювального зростання (2000-2017 рр.), що апріорі мали б бути зумовлені насамперед рівнем інвестиційної зацікавленості нерезидентів щодо участі у розбудові сектора вітчизняного наукомісткого виробництва та результативністю національної індустрії високих технологій, зауважимо, що високотехнологічний сектор не став рушієм економічного зростання України, а тому річні коливання виробничої та експортної динаміки останнього були зумовлені здебільшого зміною умов щодо провадження суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності. Україна прагнути усунути бар'єри на шляху здійснення торговельних операцій на світовому ринку та водночас цілковито ігноруючи потреби і необхідність розбудови насамперед внутрішнього ринку в результаті реалізації такого бачення розвитку економічної та інноваційної системи країни опинилась в умовах, коли частка вітчизняного високотехнологічного сектора у світовому обсязі створеної високотехнологічними видами промислової діяльності доданої вартості хоча і збільшилася упродовж 2000-2017 рр. більше ніж у 2 рази, однак за підсумком 2017 р. не перевищила 0,1%.

Таким чином, в умовах посилення глобальної конкуренції, Україна не створивши сприятливих умов для розвитку високотехнологічного виробництва, не визначивши його як пріоритетний напрям розвитку економіки, втрачатиме не лише доходи, а й основний рушій інноваційного розвитку країни. Крім того, Україна може буде позбавлена права, будь-

яким, чином впливати на інноваційну та технологічну політику, що реалізується на міжнародному ринку високотехнологічної продукції, а цим правом успішно користуються розвинені країни світу – США, країни ЄС, Японія, Китай тощо.